

ZGODOVINA - Poziv Livia Sirovicha v zvezi z žrtvami tržaških procesov

S krvjo prepojeni robci

Na slovesnosti v spomin na žrtve drugega tržaškega procesa, ki so bile 15. decembra 1941 ustreljene na Pikelcu, je geolog Livio Sirovich, ki se iz osebnega zanimanja ukvarja tudi z raziskovanjem krajevne zgodovine, udeležence slovesnosti seznanil z manj znanimi, a zelo shrljivimi podatki, povezanimi z omenjeno usmrtitvijo in z ustrelitvijo bazoviških junakov.

Svoja dognanja je objavil v lani izšli dopolnjeni izdaji svojega dela *Cime irredente*. Sirovich je izbrskal tri dogodke, ki med seboj izkazujejo podobnosti in dajejo misliti, da je bilo v času izvajanja smrtnih obsodb fašističnega posebnega sodišča nekaterim civilistom dovoljeno, da so jim prisostvovali ali celo pri njih sodelovali.

»Dva dogodka sta povezana z usmrtitvijo Viktorja Bobka, Simona Kosa, Ivana Ivančiča, Pina Tomažiča in Ivana Vadnala iz leta 1941, eden pa z ustrelitvijo bazoviških junakov leta 1930,« je razložil Sirovich.

Po vojni so štirje zaposleni na tržaški zavarovalnici Ras prijavi sodelavca, ker naj bi se ta večkrat bahal s tem, da je bil kot civilist med temi, ki so streljali na žrtve drugega tržaškega procesa. Sodelavci so navedli, da je moški razlagal, kako je po streljanju roke pomočil v kri žrtev, kot spominek pa si je s prizorišča odnesel robec, prepojen s krvjo. Sodišče je leta 1946 bahača oprostilo zaradi pomanjkanja dokazov. Takrat seveda ni obstajala analiza DNK, ki bi potrdila, ali je bil robec res okrvavljen na openskem strelišču. »Tudi ne vem, če je bil dotični robec kot dokazni material obravnavan na sodišču,« dodaja Sirovich. O primeru je takrat poročal dnevnik angloameriških zaveznikov.

Obstaja pa še eno – sicer posredno

Livio Sirovich je avtor knjige *Cime irredente*, v kateri je opisal tri vznemirljive dogodke, povezane z žrtvami tržaških procesov

FOTODAMJ@N

– pričevanje v zvezi z usmrtitvijo openskih žrtev. Sirovichu ga je zaupal Giorgio Rossman, ki je od očeta izvedel, da je po usmrtitvi openskih žrtev skupinica fašistov razdejala izložbe bifeja družine Tomažič v Ul. Cassa di Risparmio, zatem pa so družinske člane ravnokar ustreljene Pina Tomažiča prisilili, naj jim postrežejo. Medtem ko so pili in jedli, so fašisti glasno peli in se norčevali iz Tomažičevih. Rossmanu starejšemu se je ta prizor vtisnil v spomin, saj je bil eden izmed fašistov njegov daljni bratranec. Prav ta je upraviteljem bifeja pred obraz pomolil okrvavljen robec in kričal, da je to kri »prašičjih ščavov«, poleg tega se je še bahal, da je kot prostovoljec bil v strel-

skem vodu, ki je 15. decembra 1941 izvršil obsodbo na smrt.

Tržaški dnevnik *Il Piccolo della Sera* je istega dne poročal o tem, kako so se nekateri Tržačani odzvali na sodbo posebnega fašističnega sodišča. Takoj bo izreku sodbe se je »kolona ljudi s sodišča praznično napotila proti mestnemu središču in prepeval borbeni napev tržaškega iredentizma, ki pravi, da se »v Rossettijevi domovini govori samo italijansko«. Midoiči so na ulicah vzklikali »W il Duce«, »W il Fascismo« in »W l'Italia!«.

V povojni periodiki je Sirovich zasledil še vest o tretjem vznemirljivem dogodku, tokrat povezanem z ustrelitvijo bazoviških junakov. V tržaškem politi-

čnem dnevniku *La Voce Libera* je zasledil zapis o Giuseppeju Menasseju, ki je med drugim bil prvi prevajalec Kafke v italijanščino. O njem je dnevnik poročal, da je »ciničen skrunitelj štirih širokogrudnih Slovencev, usmrčenih v Bazovici septembra 1930,« saj je »v kri enega izmed štirih ustreljenih pomočil prst«. Menasse se je teh očitkov branil in omenjeni dnevnik peljal na sodišče zaradi obrekovanja. O dogodkih na bazovski gmajni je v poročanju o sojenju leta 1948 pisal tudi dnevnik *Messaggero Veneto*: »Izmed sodelujočih pri usmrtitvi je neki Giuseppe Menasse s sadističnim užitekomo pomočil roko v kri žrtev in odrezal košček vrvi, s katero so ustreljenim zvezali roke, in ga shranil kot nekakšno relikvijo nizkotne zmage«. Menasse je na sodišču izgubil in se zatem odselil onstran luže. Obtožencem je očitno uspelo dokazati verodostojnost napisanega.

Menasse je med drugim bil v krogu znancev tržaškega pediatra, intelektualca, antifašista in karikaturista Bruna Pincherleja, ki Menasseja očitno ni cenil. Sumil je, da je bil Menasse v preteklosti fašist, je povedal Sirovich, zato ga je v svojih karikaturah vedno narisal izjemno grdega, kot nekakšno pošast. Še bolj zgovorna pa je risba, na kateri je Pincherle Menasseja narisal na vseh štirih, medtem ko je ... drek.

Sumljive podobnosti med opisanimi dogodki so skratka v Sirovichu vzbudile dodatno zanimanje. Livio Sirovich zato išče osebe, ki so seznanjene z obstoječo literaturo ali pričevanji o tovrstnih dogodkih, povezanih z žrtvami fašističnega posebnega sodišča. Če je kdo seznanjen z relevantnimi informacijami, povezanimi z opisanim, lahko kontaktira naše uredništvo. (maj)

Včeraj danes

Danes, NEDELJA, 5. januarja 2020

SIMEON

Sonce vzide ob 7.45 in zatone ob 16.34 - Dolžina dneva 8.49 - Luna vzide ob 12.59 in zatone ob 1.58.

Jutri, PONEDELJEK, 6. januarja 2020

GAŠPER, TRIJE KRALJI

VREME VČERAJ: temperatura zraka 8,8 stopinje C, zračni tlak 1024,6 mb narašča, vlaga 74-odstotna, veter 6 km na uro jugozahodnik, nebo jasno, morje rahlo razgibano, temperatura morja 12,6 stopinje C.

OKLICI: Andrea Maceri in Francesca Gandolfi, Federico Vecchioni in Daniela Pusateri.

Kino

AMBASCIATORI - 11.00, 15.00, 16.45, 18.30, 20.15, 22.00 »Tolo Tolo«.

ARISTON - 15.30 »Zog e il Topo Brigante«; 16.30, 21.00 »The Farewell - Una bugia buona«; 18.30 »Dio è donna e si chiama Petrunya«.

FELLINI - 15.30, 19.30 »Il mistero di Henry Pick«; 17.15, 21.15 »Cena con delitto«.

GIOTTO MULTISALA 1 - 15.30, 17.30, 19.40, 21.50 »La Dea Fortuna«.

GIOTTO MULTISALA 2 - 16.15, 18.00, 20.00, 21.45 »Sorry We Missed You«.

GIOTTO MULTISALA 3 - 15.40, 17.40, 19.45, 21.45 »18 regali«.

KOPER - PLANET TUŠ - 17.30, 19.40 »Cats«; 16.15, 20.20 »Jumanji: Naslednja stopnja«; 18.00 »Jumanji: Naslednja stopnja 3D«; 15.30 »Last Christmas«; 13.30, 14.30, 16.30 »Ledeno kraljestvo 2«; 20.40 »One so bombe«; 14.20 »Pri Addamsovih«; 13.50, 16.00 »Vohuni pod krinko«; 14.40, 17.20, 20.00 »Vojna zvezd: Vzpon Skywalkerja«; 18.30 »Vojna zvezd: Vzpon Skywalkerja 3D«; 18.40, 21.10 »Zamera«.

KOSOVELOV DOM SEŽANA - 18.00 »Pat in Mat: Zimske radosti«; 20.00 »Cats«.

NAZIONALE - 11.00, 15.15, 17.20, 19.30, 21.45 »Pinocchio«; 11.00, 15.10, 17.15, 20.00, 22.00 »Jumanji: The Next Level«; 11.00, 16.40, 19.10, 21.45 »Star Wars - L'ascesa di Skywalker«; 11.00, 15.00, 16.40, 18.15 »Frozen II - Il segreto di Arendelle«; 18.20, 20.10, 22.00 »Il primo Natale«; 15.00, 16.40 »Spie sotto copertura«; 11.00, 15.00 »Playmobil: The Movie«.

SUPER - 15.00, 20.10 »Un giorno di pioggia a New York«; 16.40 »Escher, viaggio nell'infinito«; 18.00, 21.45 »Ritratto di una giovane in fiamme«.

THE SPACE CINEMA - 10.45, 15.40 »Frozen II - Il segreto di Arendelle«; 10.50, 15.30, 18.40, 20.30, 21.40 »Jumanji: The Next Level«; 17.20, 18.20, 21.30 »Star Wars - L'ascesa di Skywalker«; 11.30 »Jumanji - The next level«; 14.50 »Il primo Natale«; 11.00 »Maleficent - La signora del male«; 13.45 »Paw Patrol - Mighty Pups, i super cuccioli«; 15.10, 18.10, 21.10 »Pinocchio«; 11.10, 14.00, 16.30 »Playmobil: The Movie«; 13.10 »Spie sotto copertura«; 10.30, 11.20, 12.50, 13.40, 15.20, 16.00, 17.50, 18.30, 19.20, 20.20, 21.00, 22.00, 22.40 »Tolo Tolo«.

TRŽIČ - KINEMAX - Dvorana 1: 15.00, 17.00, 20.00, 22.00 »Tolo Tolo«; Dvorana 2: 16.00, 18.00 »Tolo Tolo«; 19.50, 22.00 »Il ritratto della giovane in fiamme«; Dvorana 3: 15.20 »La Dea Fortuna«; 17.30, 19.50, 22.00 »18 regali«; Dvorana 4: 15.30, 17.45, 20.00 »Jumanji: The Next Level«; 22.10 »Il primo Natale«; Dvorana 5: 14.50, 17.00 »Pinocchio«; 19.10 »Tolo Tolo«; 21.30 »Star Wars - L'ascesa di Skywalker«.

TRST - Voščila na Trgovinski zbornici Slovenščina končno ob ostalih jezicah

Popravljen svetlobna projekcija na fasadi sedeža na Borznem trgu

Pri tržaški Trgovinski zbornici so izpolnili obljubo, ki so jo izrekli pred dnevi, ko smo opozorili, da v večjezični praznični projekciji na fasadi palače na Borznem trgu, v kateri deluje trgovska ustanova, ni bilo slovenščine. Takrat so pojasnili, da je to zaradi »tehnične napake« in zagotovili, da bodo poskrbeli za popravek. Od 2. januarja je tako poleg napisov v ostalih jezikih na fasadi Trgovinske zbornice mogoče prebrati tudi »vesel božič«. Bolje pozno kot nikoli!

DOLINA - Danes Po slovesni maši še božični koncert ob citrah

Danes ob 18. uri bo v prazupnijski cerkvi sv. Urha v Dolini potekal božično-novoletni koncert, ki ga prireja dolinska župnija v sodelovanju s Srednjeevropskim Inštitutom Josip Pangerc in pod pokroviteljstvom Občine Dolina.

Častni gost bo upokojeni ljubljanski nadškof Alojz Uran, ki bo ob 17. uri v župnijski cerkvi vodil slovesno bogoslužje na predvečer praznika svetih treh kraljev, med katerim se bodo spomnili tudi obletnice rojstva dolinskega nadžupana, poslanca in organista Josipa Pangerca (3.1.1868). Med mašo bo pel združen pevski zbor župnij iz Brega pod vodstvom Marije Šturman.

Glasbeni program koncerta bodo oblikovali člani Slovenskega citrarskega kvarteta in sopranistka Tina Debevec ob orgeljski spremljavi Marka Manina. Slovenski citrarski kvartet je bil ustanovljen leta 2000 in je še vedno edini tovrstni stalni sestav v Sloveniji. Doslej so posneli tri zgoščenke, poleg Slovenije pa so igrali že v Avstriji, Belgiji, Nemčiji, Italiji, na Hrvaškem in v BiH.

Sopranistka Tina Debevec je zaključila študij na Akademiji za glasbo v Ljubljani pod mentorstvom Barbare Jernejčič Fürst, pred kratkim pa je v vlogi Sandrine uspešno debitirala v operni predstavi *La Ciccina*. Obenem je jeseni leta 2008 postala pevka ansambla Saša Avsenika, od avgusta 2010 pa je članica Hišnega ansambla Avsenik.

Glasbeniki bodo poslušalcem postregli z najboljšimi božičnimi melodijami s srednjeevropskim pridihom.

Jutri v Križu božični koncert

Mednarodna operna akademija Križ prireja jutri ob 18. uri v domu Alberta Sirka božični koncert pevskega zbora akademije pod taktirko Alessandra Svaba. Koncert zbora (ob klavirju ga bo spremljal Mauro Zanini) sodi v tradicionalni repertoar kriške akademije, ki se vse bolj uveljavlja doma in v tujini, tudi po zaslugi italijanskih opernih arij in t.i. bel canta. Akademija ima že vrsto let svojo podružnico v Rusiji, kjer je Svab uveljavljen pedagog in sodelavec tamkajšnjih uglednih glasbenih sol in opernih ustanov.

Grški obred epifanije

Grško-pravoslavna skupnost, ki je božič obhajala že preteklega 25. decembra 2019, bo jutri obhajala slovesni praznik Kristusovega razglasenja in krsta oz. epifanije. Jutri se bo tako tudi obnovil običaj glasloslova morja: po slovesni liturgiji v cerkvi sv. Nikolaja na nabrežju, se bodo verniki ob spremljavi oddelka mornarjev in godbe Refolo okoli 11.45 podali v procesiji do pomola Audace. Tam bo duhovnik opravil obred glasloslova, s tem da bo zalučal lesen križ v morje, takoj zatem bo nekaj srčnih vernikov skočilo v vodo, da bi prinesli križ nazaj in s tem prešli tudi poseben blagoslov.

Srbi bodo obhajali božič

Srbsko-pravoslavna pa bo kot večina ostalih pravoslavnih cerkva, ki se še držijo julijanskega koledarja, božič praznovala 7. januarja. Tako bo tudi za tržaško srbsko-pravoslavno skupnost, ki se bo že jutri ob 18. uri zbrala v cerkvi sv. Spiridona pri slovesnih večernicah: ob tej priložnosti bodo blagoslovili t.i. badnjak oz. hrastovo vejico, ki jo bodo verniki po obredu odnesli na svoje domove. V torek ob 10. uri pa bo v cerkvi slovenska božična liturgija, ki jo bo obogatilo petje tamkajšnjega cerkvenega zbora.

prej do novice

www.primorski.eu